

справ, у якому висловив свою думку про необхідність подальшої підтримки цієї справи. У своїй відповіді А. Ганзману від 7 травня 1880 р. О. Бісмарк підкреслював, що він радий тому, що “правління “Німецького товариства морської торгівлі” розраховує на майбутнє німецької торгівлі й німецького судноплавства в Океанії”. У листі також йшлося про “працю, гідну подяки”, яка робить велику послугу “вітчизняним інтересам”. І хоч відповідь О. Бісмарка, швидше за все, містила дипломатичний підтекст, оскільки хід обговорення й підсумкове голосування за Самоанським законопроектом в рейхстазі показали канцлерові, що час для вирішального кроку ще не прийшов [1, с.30]. Але, саме Самоанський законопроект підняв питання колоніальної політики країни на офіційному рівні.

Отже, значення Самоанського законопроекту 1879–1880 рр. полягає в тому, що він показав бажання О. Бісмарка вести колоніальну політику, але без відкритого її проголошення та в обмеженому об’ємі. Як висновок, Самоанський законопроект фактично означав визнання О. Бісмарком необхідності заокеанської політики для Німеччини, хоч до цього моменту канцлер висловлювався негативно по відношенню до колоніальної експансії Німеччини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Jacob G.E. Deutsche Kolonialpolitik in Dokumenten / G.E. Jacob. – Leipzig : Dieterich, 1938. – 608 s.
2. Fabri F. Bedarf Deutschland der Kolonien? / F. Fabri. – Gotha : Perthes, 1879. – 108 s.
3. Hohenlohe-Schillingsfürst. Denkwürdigkeiten des Fürsten Chlodwig zu Hohenlohe-Schillingsfürst. Im Auftr. d. Prinzen Alexander zu Hohenlohe-Schillingsfürst hrsg. v. Friedrich Curtius vierter Abdruck: 2 Bände, – Stuttgart, Berlin : Deutsche Veragers. Anst., 1907. – Zweiter Band: Drei Bildnisse und einer Faksimile-Beilage. – 1907. – 565 s.
4. Hagen M. Bismarcks Kolonialpolitik / M. Hagen. – Stuttgart : Dt. Verl.-Anst., 1923. – 593 s.
5. Gründer H. Geschichte der deutschen Kolonien / H. Gründer. – [5. verb. u. erg. Aufl.]. – Paderborn- München-Wien-Zürich : Ferdinand Schöningh, 2004. — 336 s.
6. Троян С.С. Отто фон Бісмарк і колоніальне питання в Німеччині (1840–1890 рр.) / С.С. Троян, П.С. Троян. – Рівне : ПІС КСУ, 2011. – 224 с.
7. Koschitzky M. Deutsche Kolonialgeschichte. Mit in den Text gedruckten Karten : in 2 Bde. / M. Koschitzky– Leipzig : Verlag von P. Froberg, 1888. – Bd. II. – 532 s.

Кануш О.

Науковий керівник – доц. Лахманюк Т. В.

ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ ПОЛ ПОТА (1925–1998 РР.)

Життя і діяльність Салот Сара, як й більшості диктаторів в історії, покриті таємницею і потребують детального та працезатратного дослідження.

Мета даного дослідження: вивчити і систематизувати інформацію про Пол Пота як політичного діяча, диктатора, непересічну особистість; охарактеризувати його діяльність у контексті репресивного комуністичного режиму Червоних кхмерів.

Про дитинство камбоджійського диктатора мало що відомо, в першу чергу тому, що сам Пол Пот намагався не оприлюднювати цю інформацію. Навіть про дату його народження є різні відомості. За однією з версій, він народився 19 травня 1925 р. в селі Прексбаув, у селянській родині. Був восьмою дитиною селянина Пек Салот і його дружини Сік Ньюму та при народженні отримав ім’я Салот Сар.

У віці дев’яти років його відправили до родичів у Пномпень. Після кількох місяців, проведених у буддистському монастирі в якості прислужника, хлопчик вступив до католицької початкової школи, після закінчення якої продовжив навчання в Коледжі Нородома Сіанука, а потім у Технічній школі Пномпеня. У 1949 р. Салот Сар отримав урядову стипендію для здобуття вищої освіти у Франції і відправився в Париж, де став вивчати радіоелектроніку [3, с. 243].

Післявоєнний період був відзначений стрімким зростанням популярності лівих партій та національно-визвольних рухів. У Парижі камбоджійські студенти створили марксистський гурток, членом якого став і Салот Сар.

У 1952 р. він під псевдонімом Кхмер Даом в журналі камбоджійських студентів у Франції опублікував свою першу політичну статтю «Монархія чи демократія?». Одночасно з цим студент вступив до Французької компартії.

Захоплення політикою відсувало навчання на другий план, і в тому ж році Салот Сара відрахували з університету, після чого він повернувся на батьківщину.

У Камбоджі він оселився в старшого брата, став шукати зв’язків із представниками Компартії Індокитаю і незабаром звернув на себе увагу одного з її координаторів у Камбоджі – Фам Ван Ба. Салот Сара залучили до партійної роботи.

Він узяв новий псевдонім – Пол Пот, що є скороченням від французького «politique potentielle» – «політика можливого». Під цим псевдонімом йому судилося увійти в світову історію [5, с. 129].

Камбоджійські комуністи розгортають партизанську війну проти уряду принца Н. Сіанука. Загони так званих «червоних кхмерів» (озброєні загони представників комуністичної партії Кампучії) формувалися в основному з малограмотних і неписьменних молодих селян, яких Пол Пот зробив своєю головною опорою.

До 1973 р. червоні кхмери вже контролювали велику частину території країни. Пол Пот обходився уже без соратників по Компартії, відсунутих на другий план. Йому було куди простіше не з освіченими знавцями марксизму, а з неписьменними бійцями, які вірили тільки у Пол Пота й автомат Калашникова.

17 квітня 1975 р. червоні кхмери взяли Пномпень [4, с. 244].

Через декілька годин після перевороту Пол Пот скликав особливу нараду свого нового кабінету міністрів і оголосив, що країна тепер буде називатися Кампучією. Він оголосив про евакуацію всіх міст під керівництвом новоспечених регіональних і зональних вождів, наказав закрити всі ринки, знищити церкви та розігнати всі релігійні громади.

Ледве армія червоних кхмерів увійшла в Пномпень, як диктатор відразу видав декрет про скасування грошей і наказав підірвати національний банк. Усіх, хто намагався збирати з повітря банкноти, розстрілювали на місці.

А вже на наступний ранок жителі столиці прокинулися від лунаючого у гучномовець наказу негайно покинути місто. Одночасно з цим було припинено подачу води й електрики.

Однак було неможливо відразу вивести з міста організованими колонами три мільйони городян. «Евакуація» розтягнулася майже на тиждень. Відокремлюючи дітей від батьків, червоні кхмери обходили оселі та стріляли у кожного, кого знаходили. Інші ж, в очікуванні евакуації, опинилися під відкритим небом без їжі й води. До числа полеглих від рук червоних кхмерів додалися ще сотні померлих «природною» смертю – від кишкової інфекції. Через тиждень у Пномпені залишилися лише трупи та зграї собак-людоджерів [1].

Інвалідів, нездатних йти, обливали бензином і підпалювали. Пномпень став містом-примарою: перебувати там заборонялося під страхом смерті. Тільки на околиці вцілів квартал, де оселилися вожді червоних кхмерів. Поруч знаходився «об'єкт С-21» – колишній ліцей, куди привозили тисячами «ворогів народу». Після тортур їх згодовували крокодилам або спалювали на залізних ґратах.

Та ж доля спіткала і всі інші міста Кампучії. Пол Пот оголосив, що все населення перетворюється в селянство. Інтелекція оголошувалася ворогом номер один й піддавалася поголовному знищенню або каторжним роботам на рисових полях. При цьому інтелігентом вважався кожен, хто носив окуляри. Таких людей червоні кхмери вбивали відразу, ледве угледівши на вулиці. Не кажучи вже про вчителів, учених, письменників, артистів та інженерів, були знищені навіть лікарі, так як охорону здоров'я Пол Пот скасував, вважаючи, що тим самим звільняє майбутню щасливу націю від хворих і хвороб.

Пол Пот не став подібно комуністам інших країн відокремлювати релігію від держави, він просто її скасував. Ченці були безжально знищені, а храми перетворені у казарми.

З тієї ж простотою було вирішено і національне питання. Усі інші нації в Кампучії крім кхмерів підлягали знищенню. Загони червоних кхмерів за допомогою кувалд і ломів знищували по всій країні автомобілі, електроніку, промислове обладнання та будівельну техніку. Знищувалися навіть побутові прилади: електробритви, швейні машинки, магнітофони, холодильники.

За перший рік свого правління Пол Поту вдалося повністю зруйнувати всю економіку країни і всі її політичні та соціальні інститути. Були знищені бібліотеки, театри і кінотеатри, заборонені пісні, танці, традиційні свята, спалені національні архіви та «старі» книги.

У проведенні своїх «реформ» Пол Пот спирався на армію, яка майже повністю складалася із фанатиків дванадцяти-п'ятнадцяти років, очманілих від влади, яку давали їм автомати. Їх привчали до вбивств із дитинства, споювали сумішшю пальмового самогону з людською кров'ю. Їх переконували в тому, що вони «здатні на все», що вони стали «особливими людьми», тому що випили людську кров. Потім цим підліткам роз'яснювали, що, якщо вони проявлять жалість до «ворогів народу», то після болісних тортур будуть убиті самі.

Пол Поту вдалося зробити те, що не вдавалося до того жодному з революційних вождів – він повністю скасував інститут сім'ї та шлюбу. Перш ніж потрапити у сільську комуну, чоловіки відділялися від дружин, і жінки ставали власністю нації. Кожною комунною керував сільський староста, камафібал, який по своїй волі призначав чоловікам партнерок. Однак чоловіки та жінки жили окремо в різних бараках і могли зустрічатися лише один раз на місяць, у вихідний день. Правда, і цей єдиний день можна було назвати вихідним лише умовно. Замість роботи на рисових полях комунари по дванадцять годин поспіль працювали над підвищенням свого ідеологічного рівня на політичних заняттях. І лише під кінець дня «партнерам» надавався час для короткого усамітнення.

Цілий народ із його традиціями древньої культури та шануванням віри був жорстоко знівечений марксистським фанатиком. Пол Пот за мовчазного потурання усього світу перетворив квітучу країну на величезний цвинтар [2].

У величезних таборах без будь-яких зручностей, крім соломи в якості підстилки для сну та миски рису в кінці робочого дня, в умовах, яким не позаздрили б навіть в'язні нацистських концтаборів часів Другої світової війни, працювали торговці, вчителі, підприємці, які вижили тільки тому, що їм вдалося приховати свої професії, а також тисячі інших городян.

Ці табори були організовані таким чином, щоб за допомогою «природного відбору» позбутися від старих і хворих, вагітних жінок та малолітніх дітей. Люди гинули сотнями і тисячами від хвороб, голоду та виснаження, під палицями жорстоких наглядачів.

Без лікарської допомоги, за винятком традиційних методів лікування травами, тривалість життя в'язнів цих таборів була гнітюче короткою.

На світанку людей відправляли у малярійні болота, де вони по дванадцять годин на день розчищали джунглі в безуспішних спробах відвоювати у них нові посівні угіддя. На заході вони поверталися до табору.

Полпотівці після приходу до влади розірвали дипломатичні відносини з усіма країнами, не працювали поштовий і телефонний зв'язок, в'їзд у країну та виїзд із неї були заборонені. Камбоджійський народ виявився ізольованим від усього світу. Єдиним союзником, на якого орієнтувався Пол Пот у своїй зовнішній політиці, був Китай.

Радянський уряд радо вітав новий комуністичний режим у Камбоджі, але навіть із СРСР Пол Пот вирішив не встановлювати жодних зв'язків [5, с. 129–130].

У грудні 1978 р. в'єтнамські війська, які протягом багатьох років конфліктували з червоними кхмерами через спірні прикордонні райони, силами кількох мотопіхотних дивізій за підтримки танків вступили на територію Камбоджі. Країна прийшла в такий занепад, що через відсутність телефонного зв'язку доводилося доставляти бойові донесення на велосипедах.

«Червоні кхмери», яким завдали серйозної поразки, відступили на захід країни, до кампучійсько-тайського кордону. Сам Пол Пот зміг утекти з країни. Від повного розгрому їх врятувала тільки підтримка Китаю, Таїланду та США. Кожна з цих країн переслідувала свої інтереси. Американці, наприклад, намагались запобігти посиленню позицій у регіоні прорадянського В'єтнаму і заради цього краще було закрити очі на підсумки діяльності режиму Пол Пота [4, с. 189–190].

А підсумки були вражаючі. За 3 роки 8 місяців і 20 днів червоні кхмери повернули країну в середньовіччя. У протоколі комісії з розслідування злочинів режиму Пол Пота від 25 липня 1983 р. говориться, що за період між 1975 та 1978 рр. померли 2 746 105 осіб, з яких 1 927 061 селян, 305 417 робітників, службовців, 48 359 представників національних меншин, 25 168 ченців, близько 100 письменників і журналістів, а також кілька іноземців. Ще 568 663 людей зникло безвісті або померло в джунглях. Загальна кількість жертв оцінюється у 3 374 768 осіб.

У липні 1979 р. в Пномпені був організований Народно-революційний трибунал, який заочно судив лідерів червоних кхмерів. 19 серпня 1979 р. суд визнав Пол Пота і його найближчого сподвижника Ієнг Сарі винними у геноциді та заочно засудив їх до смертної кари з конфіскацією всього майна.

Помер Пол Пот 15 квітня 1998 р. Представники червоних кхмерів заявили, що колишнього лідера підвело серце. Є, однак, версія, що його отруїли [1].

Не дивлячись на всю свою жорстокість, Салот Сар, який прославився під партійною кличкою Пол Пот, був абсолютно нетиповим диктатором. Перебуваючи на вершині влади, він дотримувався абсолютної аскези, харчувався бідно, носив непомітну чорну гімнастерку та не привласнював цінності репресованих, оголошених «ворогами народу». Величезна влада не розбестила його. Він не мав ні палаців, ні автомобілів, ні розкішних жінок, ні особистих рахунків у банку.

Не було і жодного культу особи та жодних портретів вождя. Ніхто в цій країні навіть не знав, хто ними править. Вождь і його соратники були безіменні й називали один одного не по іменах, а за номером: «товариш перший», «товариш другий» – і так далі. Сам же Пол Пот узяв собі скромний вісімдесят сьомий номер, він так і підписувався під своїми декретами та наказами: «Товариш 87».

ЛІТЕРАТУРА

1. Добрий дедушка Пол Пот. – Режим доступу: <http://telegrafua.com/world/13549/>
2. Исторический форум. – Режим доступу: <http://istroya.ru/forum/?showtopic/>
3. Козицький А. М. Новітня історія Азії та Африки / А. М. Козицький. – Львів: Афіша, 2003. – Ч 3. – 430 с.
4. Новейшая история стран Азии и Африки: XX век / Под ред. А. М. Родригеса // Учеб. для студ. высш. учеб. заведений: В 3 ч. – М.: Владос, 2001. – Ч 2. – 320 с.
5. Сергійчук І. М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – кінець XX ст.) / І. М. Сергійчук. – Суми: Університетська книга, 2003. – 288 с.

Сагайдачна К.

Науковий керівник – доц. Райківський І.Я.

ПОЛЬЩА ПІД ЧАС НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (ВЕРЕСЕНЬ 1939 Р. – ЧЕРВЕНЬ 1941 Р.)

З проголошенням незалежності України зріс інтерес до вивчення історії країн Центрально-Східної Європи, зокрема історії Польщі. У вересні 1939 року Польща стала об'єктом агресії з боку гітлерівської Німеччини, як не намагалися європейські політики «умиротворити» агресора, конфлікт переріс у Другу світову війну. Серед цілої низки історичних праць на тему польського питання напередодні війни, німецької окупації Польщі, мало уваги приділялося питанням умов життя польського народу на початку Другої світової. Ця тема і досі залишається малодослідженою.